

Protokol nahrávky*

Pamětník: Jiří Chvála

Datum a místo natáčení: 13., 18. a 21. března 2025 v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

Jiří Chvála – kompletní záznam	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Příprava natáčení. Narátor je narozen v Moravči u Pelhřimova. Od 3 let vyrůstal v Písku. Otec byl středoškolský profesor. Po maturitě v roce 1951 odešel do Prahy. Věnoval se sbormistrovské a pedagogické činnosti. Tato kombinace se vhodně doplňovala. – Otec byl František Chvála, matka Anna rozená Eliášová pocházela z Moravče. Tamní dědeček byl evangelický farář, místní toleranční kostel, rod Szalatnayů. Otcův otec byl bednář v Nové Cerekvi. Měl velký přirozený hudební talent. Nasměroval narátora k hudbě. V Moravči řídící učitel Toul. Matka měla vztah k hudbě a poezii.
0:11:40	Sourozenci: bratr Pavel, ekonom a amatérský hornista, sestra Eva žije v Kanadě, bratr František matematik. JCh narozen 9. 5. 1933. Anabáze rodiny v raném dětství. Prostředí v Písku, vilová čtvrť Habeš. – Do první třídy v roce 1939. Válečná léta. V roce 1943 zkoušky na gymnázium. Nedaleká demarkační čára a osvobození.
0:20:20	Počátky zájmu o hudbu. Otec hrál na housle, zvládl i koncertní skladby. Syna kvůli doprovázení vedl ke hře na klavír. Hudební pedagog [Vladimír] Polívka, známý mj. tím, že doprovázel Jaroslava Kociána. Pak ho nahradili další, např. Pilková, matka muzikologa Jiřího Pilky, který pracoval i v Divadelním ústavu. Koncem 40. let se do Písku přistěhovala klavíristka Ludmila Dombrovská, JCh se u ní učil. Po maturitě šel na Hudební fakultu Akademie múzických umění (HAMU) studovat dirigování. Městská hudební škola v Písku. Písecký hudební život byl čilý. Bohuslav Jeremiáš, regenschori, později založil školu v Budějovicích. Houslový pedagog Otakar Ševčík zde působil od roku 1935. Staré gymnázium a šrámkovská tradice. Učitel Josef Kotalík, literární vědec. Spolužáci z gymnázia: Jiří Pilka, Radek Pilař, František Filip, který režíroval studentské divadlo. JCh se podílel na scénické hudbě. Studentský orchestr.
0:31:20	Kontakt s profesionálním uměním, koncerty, divadelní představení. Kromě ochotníků hostování profesionálů. – Po maturitě studium dirigování. Zapálený muzikant Stanislav Blažke, předal základy hudební teorie. Na HAMU roční abiturientský kurz teorie. Nahuštěná látka konzervatoře. Mladý pedagog Václav Neumann. Miroslav Košler. – Mezi pedagogy byl Jan Kühn, učil dirigování sboru a hlasovou výchovu, zpěv. Přivedl studenty do Českého pěveckého sboru. JCh zpíval ve sboru. Pěvec Jiří Bar. – Ve čtvrtém ročníku Kühn nabídl narátorovi místo sbormistra. Už jako studenti dirigovali koncerty staré hudby (Bach, Schütz) v Rudolfinu.
0:43:50	Jan Kühn, jeho rodinné zázemí. Měl velkou houževnatost a vnitřní sílu. Stal se narátorovi velkým vzorem. Operním režisérem v Olomouci. Rozhodnutí založit dětský pěvecký sbor a smíšený pěvecký sbor. Vliv Otakara Jeremiáše, který působil v rozhlasu. Historie sboru. Těleso se nakonec stalo součástí České filharmonie, JCh zažil etapu od roku 1952 do Kühnovy smrti v roce 1958. Kniha Miloše Pokory shrnuje základní informace o Kühnovi.
0:52:49	(videozáznam) Setkání s Janem Kühnem, HAMU. V roce 1952 Kühn nastoupil jako pedagog. Ohromující zvuk Českého pěveckého sboru. Impozantní způsob práce. Cyklus

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, v jaké je uvádí narátor. Případná vnější doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

	staré hudby. Spolupracovníci JK, korepetitor, manželka Marta Kühnová, dirigent Pinkas, sbormistr Antonín Šídlo aj. – Otázka profesionality sboru. 160 členů amatérů. Čtyřhodinové zkoušky. Kříčkův Filharmonický sbor. Dokázal předat techniky zpěvu neškoleným amatérům. LIPA – Lidová pěvecká akademie. Kühnova nemoc a úmrtí. (<i>konec videozáznamu</i>)
1:05:20	Pěvecký spolek Blahoslav. Velký zlom v 50. letech, společenská situace se dotkla pěveckých sborů. Měnil se repertoár, vznikaly mládežnické sbory. Charakter výuky na HAMU. Kühn musel zařazovat i soudobou tvorbu, ale základ práce se neměnil. – Absolutorium HAMU 1958. Koncert ve Smetanově síni, společně s A. Skoumalem, bratrem Petra Skoumala. JCh uvedl kantátu J. B. Foerster <i>Čtyři bohatýři</i> a kantátu Otakara Zicha <i>Osudná svatba</i> . – Další profesní plány. Mj. učil na Hudební fakultě. – Koncert <i>Stabat mater</i> F. Tůmy. Po smrti Kühnově. Skladbu objevil Josef Plavec. V roce 1967 byl požádán, aby převzal vedení Kühnova dětského sboru (600 dětí v různých oddělení). Vedl společně s Šídlem. Přejmenování Českého pěveckého sboru na Pražský filharmonický sbor.
1:16:30	Otázka pokračování po Kühnově smrti. Zastupovala ho Markéta Kühnová, s pokračováním se počítalo. Vedení České filharmonie oslovilo Josefa Veselku z Moravanu. Přišel 1959. Náročné a nejisté období. Veselkův způsob práce se velmi lišil od Kühnova. Proces profesionalizace. Skupina profesionálních zaměstnanců se rozšiřovala. Rušení Armádní opery, Souboru písní a tanců. – Vztah sboru k České filharmonii, Jiří Pauer. Původně byl součástí rozhlasu. – Pozice JCh ve sboru.
2. NAHRÁVKA	
1:26:30	Jan Kühn byl po válce křivě obviněn. Původ Marty Kühnové. – Rovina osobního vztahu narátora s Kühnem. Vyčerpávající zkoušky. Kühn měl herecký talent. Vztah ke sboristům. Navázání JCh na Kühnovy pedagogické metody. Maximální nároky. – JCh v roce 1958 v Písku založil amatérský Písecký komorní orchestr. Náročná práce měla výsledky, mnoho zahraničních vystoupení. Vedl také orchestr Akademičtí komorní sólisté. Naučil se budovat tempo na velké ploše.
1:42:10	Vojenská služba. Vojenská příprava v rámci školy, k posádce nemusel. Měsíční soustředění. Luděk Munzar, Theodor Pištěk. Cvičiště v Motole. Josef Hála z Písku. – Český pěvecký sbor. Kühnův dětský sbor. Později vznikl Kühnův smíšený sbor, založen Kühnovým synem Pavlem. – Osobnost Jiřího Pauera, jako ředitele filharmonie, jako komunisty. Marta Kühnová. Josef Veselka byl silně nábožensky založen, ale Pauer ho prosadil do vedení. – Soudobá hudební tvorba. Možnost obživy komponováním.
1:55:09	JCh zaměstnancem České filharmonie. Částečně i na HAMU jako pedagog. – Spolupráci dětského sboru s divadly nejprve zajišťovala Marta Kühnová. Po jejím odchodu vše převzal JCh. Některé inscenace z celé historie sboru. Opakovaně v inscenacích <i>Příhod lišky Bystroušky</i> , <i>Smrt kmotřička</i> , <i>Na starém bělidle</i> , <i>Hry o Marii</i> , <i>Řecké pašije</i> . V baletu <i>Špalíček</i> s Miroslavem Kůrou jako choreografem. Publikace <i>Bravo, Kühňata</i> , 1987. – První setkání sbormistra s inscenační praxí. Volba dětí pro divadelní vystupování. Děti byly vzorně připravené. V současnosti Massenetův <i>Werther</i> . Nároky na děti. Někdy musí sbor zvládnout přípravu na 10 či 15 představení v měsíci. Zážitky na celý život.
2:07:00	Děti musejí mít zvučnější hlas, pohybově šikovnější. Znájí je ze soustředění. – Forma tanečně-sborového pásma. Začal s tím už Jan Kühn, rozpracoval v 70. letech na zájezd do Japonska. Spolupráce s Václavem Trojanem. Sbor dříve spolupracoval s Jiřím Trnkou na jeho loutkových filmech. František Bonuš a jeho práce s dětmi. Otmar Mácha: <i>Volání slunce</i> , <i>Slavnosti jara</i> , <i>Ó, dej nám, Pane, večer veselý</i> . Pásmo s [Libuší] Hynkovou. Bonušova dcera Živana Vajsarová. Taneční skupina cca 15 dětí, zbytek zpívá. Skladatel Jan Seidel. Doprovod dechový kvintet.

2:18:30	Vlastní rodina, sňatek 1970. Atmosféra 60. let v dobovém umění. Doba výjezdů do zahraničí. Srpen 1968, prázdninové soustředění se sborem. Jaro 1968 – mezinárodní sborová soutěž v belgickém Neerpeltu. V roce 1969 jeli do Regensburgu. Role Pragokonzertu, poskytoval seriózní zabezpečení, dostávali diety místo honorářů. Japonsko, Agentura Kajimoto. Nekomerční nebo reciproční akce. – Přes ND navázali kontakt do Reggio Emilia, do Avignonu, Georges Durand. – Jiří Berkovec, zaměstnanec Divadelního ústavu. Berkovec připravil edici <i>Českých pastorel</i> , JCh vyhledal Rybovy rukopisy a jiné české kantory. Jak se s Berkovcem seznámil. – Mnoho návštěv v Avignonu, reakce francouzského publika na pastorely.
2:32:16	Jacques Menet. Školy vycházely dětem vstříc i při výjezdech do zahraničí. Odcházely děti ze sboru? Obvykle byly sboru věrné, dodnes absolventi vzpomínají na to, jaký vliv na ně sbor měl, jak je do života ovlivnil. Co dá zkušenost sboru pro hudební práci. Sbor dětem umožnil jedinečné zážitky. Návyk na soustředěnou práci. – Vyvažování práce s jednotlivci a formování celku sboru.
2:43:00	Získal od svých vzorů a předchůdců vytříbenou představu o tvoření tónu, zvuku hlasu. Začátkem 70. let přizval Františku Krysovou k hlasové výchově. Působila i na Divadelní fakultě Akademii múzických umění. Vedla rozezpívání. Lehkost zpěvu. Spolupracovali do roku 2004. Jan Kühn, obavy z vyvolání jednotlivých zpěváků před sborem. – Jak dosáhnout lehkosti dětského zpěvu. Externí hlasová výchova. Jan Kühn ji nedovoloval, učil sám. Oratorní sbor potřebuje buď velký počet, nebo vydatné hlasy. Vnější tlaky na snižování počtu zpěváků. Veselka dovolil zpěvačkám hodiny na konzervatoři. Altistka Mrázová z Armádní opery.
2:54:26	Poměr mužských a ženských hlasů. Vztah sboristů k Veselkovi. Srovnání Veselky a Kühna. Bohužel si nedělal poznámky o konkrétní práci obou sbormistrů. Kühn víc respektoval dynamiku a agogiku notového zápisu, Veselka byl originálnější. Veselka vycházel z renesanční hudby. <i>Mše h-moll</i> , Hermann Scherchen a provedení v Lucerně. Veselkův způsob vedení sboru zapadne, není bohužel nikde zaznamenán. Veselka byl nedostižný ve zpěvu a capella. Janáčka interpretoval jako melodika. Srovnání s Janem Šoupalem.
3:05:00	Vrchol sboru za Veselky, jeho odchod do penze v roce 1984. Oslava Veselkových padesátin. Zkušebna v refektáři u dominikánů. Působení v Římě. – Kühn udržoval lidské kontakty se sboristy. – Fotodokumentace. Fotokopie fotografií a dokumentů od jedné dávné členky. – Publikace Bravo, Kühňata.